

Анненкова С. В.,
здобувачка,
Бердянський державний педагогічний університет,
науковий керівник – канд. філол. наук, доцент **Г. Л. Вусик**

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІАЛОГУ СУЧАСНИХ ДРАМАТИЧНИХ ТВОРІВ

Діалог є вихідною, первинною формою існування мови, тому саме в діалогічній мові закладено всі основні принципи та закономірності мовної діяльності, які ми спостерігаємо в інших формах існування мови та її мовної реалізації. Вивчення різних аспектів діалогічної взаємодії між людьми почалося ще в межах риторичної парадигми в античності і тривало в тій чи тій формі упродовж усієї історії розвитку людської думки.

Сучасні мовознавці говорять про становлення нової міждисциплінарної дисципліни – діалогознавства, де можна буде аналізувати позамовне оточення діалогу.

Базові принципи та моделі діалогічної взаємодії є комунікативними універсалами і не залежать від особливостей національних мов і культур.

Актуальність дослідження полягає у суттєвій науковій та загальнокультурній значущості комплексного та міждисциплінарного вивчення національно зумовлених моделей мовленнєвої взаємодії. Передбачається, що саме в діалозі найбільше відображаються національні форми мовного спілкування людей.

Мета дослідження – здійснити структурно-семантичний аналіз діалогу в драматичних творах ХХІ століття.

Зазначена мета передбачає розв'язання таких **завдань дослідження**:

- вивчити наявні в науці про мову підходи до інтерпретації мовної взаємодії, історію вивчення та теоретичні засади дослідження діалогу;
- охарактеризувати структурно-семантичні типи моделей діалогу в сучасних драматичних творах.

Ступінь вивченості питання. Діалог спочатку привертав увагу філософів, психологів, соціологів, літературознавців та інших представників гуманітарних наук, але власне лінгвістичне вивчення діалогу розпочалося порівняно недавно, на початку ХХ ст.

Єдність діалогу визначається позамовними факторами: комунікативними намірами учасників, темою, типом та характером ситуації спілкування тощо. На роль тематичної єдності у мовній організації діалогу вказують Л. Якубінський, В. Виноградов, О. Ахманова.

У сучасній лінгвістиці діалог вивчався в різних аспектах:

- 1) структурно-семантичному (Є. Бобирева, Г. Почепцов, Н. Шведова);
- 2) функціональному (Т. Колокольцева, М. Макаров, Н. Формановська);
- 3) стилістичному (Л. Бублейник, О. Сиротиніна).

У сучасному діалогознавстві склалася низка підходів до вивчення діалогу, до яких можна умовно віднести такі парадигми, як структурно-семантична, функціональна, стилістична.

Теоретична значущість дослідження полягає в обґрунтуванні, уточненні та апробуванні на значному текстовому матеріалі основних принципів комплексного опису національно зумовлених особливостей діалогу.

Практична значущість дослідження пов'язана з можливістю застосувати результати під час викладання сучасної української мови, у теоретичних курсах з лінгвокультурології, зіставної лінгвістики та лінгвістичного діалогознавства.

У роботі розглянуті витoki поняття діалогу, різноаспектне дослідження діалогу як текстового і структурного утворення, його функціональних особливостей, а також проаналізовано специфіку розмовного мовлення персонажів у діалозі, на прикладі драматичних текстів.

Діалог – це форма мовлення, що становить інверсовану розмову двох і більше осіб, результатом чого є формування діалогічного тексту.

У більшості робіт, присвячених вивченню діалогічного мовлення, діалог також дефінується як ланцюг реплік, тобто мовленнєвих одиниць, де межі між ними визначаються залежно від закінчення мовлення одного співрозмовника і початку мовлення іншого. Кожне висловлювання мовця має іллокутивну силу, спрямовану на досягнення поставленої комунікативної мети. Якщо ці репліки-висловлювання єдині в структурно-граматичному й змістовому плані, то вони утворюють діалогічні єдності, які й формують діалог.

Діалог має трикомпонентну структуру (за Є. Бобиревою): 1) зачин; 2) ядро; 3) завершення. Зачин і завершення не є обов'язковими елементами. Вони існують лише для встановлення й завершення мовленнєвої інтеракції.

Художній діалог є стилізованою формою розмовного мовлення. При відтворенні розмовного діалогічного мовлення в драматичному творі роль ситуації відіграє авторський коментар, тобто ремарки, а мовностилістичні особливості діалогічного мовлення відповідають індивідуальному стилю письменника й естетичним нормам мовленнєвого жанру.

Література

1. Романюк І. В. Функціональні особливості діалогу. *Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського: Лінгвістичні науки*. Одеса: Астропринт, 2008. С. 81–87.
2. Гринчишин Н. І. Принцип діалогу як світоглядна парадигма морально-ціннісних орієнтацій та самовдосконалення людини. *Аксіологічні аспекти трансформації сучасного українського суспільства*. Івано-Франківськ, 2007. С. 162–164.

Глуха Ю. В.,

здобувачка,

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
науковий керівник – д-р філол. наук, доцент **Н. Ю. Ясакова**

СЕМАНТИКА ОСОБОВИХ НАЗВ, ПРЕДСТАВЛЕНИХ У КОДЕКСІ ЗАКОНІВ ПРО ПРАЦЮ УКРАЇНИ

Наукові проблеми, пов'язані з назвами осіб, завжди цікавили лінгвістів, адже ці мовні одиниці є частотними, відбивають різні аспекти життя й діяльності людей у різні періоди суспільного розвитку. Однак сучасні особливості вживання назв осіб у текстах різної стильової належності досі не з'ясовано. **Актуальність** нашого дослідження зумовлена потребою ґрунтовного вивчення функціонування згаданих номенів в офіційно-діловій сфері, зокрема в трудовому законодавстві України.

Мета дослідження полягає у семантичній класифікації особових назв, що є компонентами мови трудового законодавства України. **Матеріалом дослідження** стали назви осіб, дібрані з Кодексу законів про працю України [1].

Як відомо, мова втілює уявлення людини про навколишню дійсність. Із появою нових суспільних явищ та понять з'являються нові слова, які покликані відбити потрібні феномени. З розвитком людської цивілізації постійно виникають нові можливості для професійної діяльності особи; обставини, у яких опиняється людина, та ознаки, яких вона набуває. Лексеми на позначення осіб, або *nomina personalia*, становлять одну з найбільших і найдинамічніших частин словникового запасу української мови.